

Mercè Romeva, filla del pedagog, polític i escriptor Pau Romeva. Es va enamorar al molí de Bierville de Jordi Riba, fill de l'escriptor Carles Riba.

fills d'aquelles edats significava que estudiessin allà, que hi festejessin, i que es faria molt difícil de tornar-ne”.

I els alemanys van arribar. I les coses es van complicar per a la parella. Havien de passar sis anys més perquè poguessin casar-se, un cop re-establerts a Barcelona. Abans havia de venir la fugida conjunta dels Romeva i els Riba de París a Bordeus, en un viatge amb tren de catorze hores, aturats pels continus bombardeigs i encoberts pels núvols de fum negre que havien de tirar perquè no el descobrissin els avions. A Bordeus, els

RICARD CUGAT

Romeva van tenir sort de la família Roca i Caball, que els van cedir el soterrani de la casa on vivien. “Allà ens vam instal·lar amb màrfeques a terra, ran de les finestres baixes que donaven al carrer, des d'on vam tenir ocasió de contemplar les botes lluent dels alemanys”.

La tornada, amb la mare i la germana, la van fer amb Maurici Serrahima el setembre del 40. El pare no va poder sortir fins al 43. L'havien agafat els alemanys per treballar en tasques administratives.

Isidre Grau

Gerard Soldevila, com si fos ahir mateix

Gerard Soldevila, fill de l'historiador Ferran Soldevila, tenia tan sols vuit anys quan va haver d'acompanyar el seu pare a l'exili. Gairebé seixanta anys després recorda molt nítidament l'estada al Molí de Bierville i a l'Isle-Adam.

L'historiador i escriptor Ferran Soldevila, amb la seva esposa Yvonne Lepage i el fill Gerard, va sofrir un exili que durà fins el 1943, l'any que va poder tornar a Barcelona. Ferran Soldevila se n'havia anat a mitjan gener del 1939 per retrobar-se al Voló amb la dona i el fill, que per raons de seguretat personal n'havien sortit l'abril del 1938. Després d'aquest primer retrobament familiar, anà, tot sol, de primer a Tolosa de Llenguadoc i després a París. A la capital francesa es tornaren a reunir i d'aquí passaren al molí de Bierville.

La vida en aquella mena de fansteri –com el va definir en una carta Riba mateix– no fou tan idíl·lica com fa suposar la lectura de les *Elegies de Bierville*. La convivència mútua en tots dos llocs no fou gens profitosa per a la relació entre Soldevila i Riba, tal com el primer explica en els

seus *Dietaris de l'exili i del retorn* (Editorial 3 i 4, 1995), unes “antielegies”.

Gerard Soldevila aleshores acabava de fer els vuit anys i encara avui en conserva, després de gairebé seixanta anys, molts records nítids. “Del caseriu, se'n destaca el castell, una imitació bastant recent –i en petit– dels castells del renaixement francès de la vall del Loira. Una gran reixa principal i dues portes laterals; un intent de jardí a la francesa. Enmig dels arbres s'endevina que hi ha més construccions: una capelleta a l'entrada, a l'esquerra, i, més enllà, l'Hostellerie de Bierville, un hotel voltat de verdor. Els grans arbres feien que no es distingís bé el molí”.

La gent. El record dels personatges que van viure-hi més o menys temps, malgrat un cert títubeig, també es manté prou

ferm: “A banda els Riba, els Romeva, els Sunyer, hi havia més gent”. I, pels indicis que en dona, podem reconstruir els noms de les famílies de Josep M. Capdevila (que ben aviat feren cap a Colòmbia) i del pintor Ignasi Molló. També algunes de les visites: “Va venir-hi en Ventura Gassol (ho recordo per l'anomalia congènita bilateral de les mans de la seva primera esposa) i Elisabeth Guest, l'amiga de la seva mare, de la qual el meu pare parla als *Dietaris de l'exili*, que va presentar-se com una gran amant de la pintura –que ho era– i va voler veure l'obra de Joaquim Sunyer. El comentari de l'artista, després de la visita, va ser: ‘Ha volgut veure-ho tot, però no comprarà res...’ I no es va pas equivocar”.

La memòria s'afina a l'hora de parlar dels companys de jocs, encara que aleshores ja eren un xic

ARXIU

ARXIU / EVA SOLDEVILA

més grans que no pas ell. De l'Oriol Riba recorda les passejades que feien amb bicicleta i també les caigudes "enmig de bardisses i plantes desagradables". La gran distracció per als nens més grans era una barca que era "com de llautó, amb vies d'aigua arreu", però que ell tenia prohibida perquè era massa petit per a anar-hi. Tampoc no podia anar a la piscina que hi havia en una illa, entre dos braços del riu: "Els joves i adolescents (Jordi i Oriol Riba, Jaume Sunyer o algú més) van passar hores netejant-ne el fons i després van nedar-hi tant com van voler".

La vida quotidiana. Malgrat que només serva imatges disperses de la vida comunitària, encara pot reconstruir-ne alguns episodis: "El menjador ocupava la meitat de l'espai de la sala; l'altra meitat era ocupada per dues taules baixes i un parell de butacons. Era el lloc de reunió i on es feien les classes als joves de la comunitat; devien ser classes d'un nivell de quart o cinquè de batxillerat, terror meu, perquè quan les feien jo estava sol i m'havia d'inventar coses per entretenir-me. Però, al cap de poc, vaig anar a l'escola de Boissy".

I pot rememorar també algunes de les discussions que hi tenien lloc. Una de les que més li va cridar l'atenció fou la que van mantenir els homes, entre els partidaris del vi negre i els del vi blanc. Ell mateix apunta que el motiu de la persistència d'aquest fet en la seva memòria era perquè li feia gràcia que des de la botigueta del poble portessin aquell vi a domicili, amb caixes de dotze o vint ampolles de litre, d'una marca que encara avui és molt corrent a França. Malgrat això, no li és possible de determinar els dos bàndols. Sovint hi havia també discussions per l'estil: "En recordo una sobre 'massa sal a la sopa' que em va deixar bocabadat". Però aquesta va tenir lloc a l'Isle-Adam.

El mes de juliol van haver de traslladar-se tots, amb autocar, a l'Isle-Adam, perquè la casa de

Bierville era una residència de vacances i havia d'acollir els joves de les Jeunesses Ouvrières Catholiques, una organització juvenil demòcrata-cristiana fundada per Marc Sangnier. Entre l'un indret i l'altre hi havia força diferències: "Què en puc dir de particular, de l'Isle-Adam? Que una vegada per setmana anàvem al cinema, que tot era més petit, que, a les famílies mencionades, s'hi va afegir la de l'escultor Joan Rebull, que al menjador hi havia gent més sovint durant tot el dia, que menjàvem en dues taules llargues i una de rodona (ocupada aquesta per la família Riba)... I poca cosa més".

Però en aquella època es va esdevenir un fet punyent que li deixà una forta empremta: esclatà la Segona Guerra Mundial. "Es veien soldats pels carrers i hi havia guàrdia permanent a les dues entrades del pont sobre el riu Oise; va caldre pintar de blau les finestres que no tenien persianes; tots vam provar-nos màscares antigàs, però jo no aconseguia de respirar-hi".

El que més el sobta ara és el fet de no recordar que la guerra fos una qüestió gaire discutida. "Em fa l'efecte que, per a mi, l'inici d'aquesta guerra va significar molt més que no per als altres,

potser per la meva profunda identificació amb França. Deixant a part que la meva mare era d'aquesta nacionalitat, alguna influència devia tenir-hi també el meu oncle Edmond, i les seves explicacions sobre la Primera Guerra Mundial, en què havia participat. Em parlava dels altres dos germans seus, que hi havien anat de voluntaris perquè encara eren massa joves, i també de la meva àvia, que havia mort de malaltia unes quantes hores abans de l'armistici, sense saber que tots els seus fills havien sobreviscut".

El silenci sobre la guerra. En Gerard Soldevila es fa unes preguntes. "Com és possible aquest silenci d'aquells exiliats catalans? Com és possible que no me n'hagi quedat res a la memòria?", que prova de respondre amb aquestes reflexions personals: "Em fa la impressió que els membres de la comunitat de Bierville i de l'Isle-Adam eren gent que vivia la vida de cada dia, amb les seves dèries diàries, però sense demà o, en tot cas, amb un demà que no anava gaire més lluny de les trifulgues quotidianes. La por devia ser tan gran que no se'n podia ni parlar, de la guerra".

Enric Pujol

Gerard Soldevila, fill de l'historiador Ferran Soldevila, tenia vuit anys quan va començar l'exili. A França va conviure amb la família del pintor Joaquim Sunyer. L'any 40, el pintor li va fer un retrat, obra d'una gran bellesa.